

Travinná vegetace

Travní porosty

- Travní porosty jsou nejrozsáhlejším a nejohroženějším biotem na planetě (1/3 suchozemského povrchu).
- Poskytují následující "ekosystémové služby":
 - a) pícniny pro býložravce
 - b) zdroj druhové rozmanitosti rostlin a živočichů
 - c) zadržování vody
 - d) ochrana proti erozi
 - e) kulturní krajina (estetická funkce)

Travní porosty v Evropě

- **Primární TP (bez vlivu člověka):**

- 1) Nad horní hranicí lesa a tundrová vegetace
- 2) Rašeliniště a mokřady
- 3) Alluvium podél řek
- 4) Fragmenty stepí

Většina TP sekundární vegetace (vytvořená a udržovaná člověkem) na místě opadavého listnatého lesa!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Historie obhospodařování

- zhruba do středověku - hlavní způsob krmení dobytka - **pastva**; zimní krmení a) pastva v lese (výhonky, kůra); b) letnina
- od středověku (zejména od 8. století) – **vznik luk** souvisí s používáním kopy jako nástroje na sečení, efektivnější než letnina

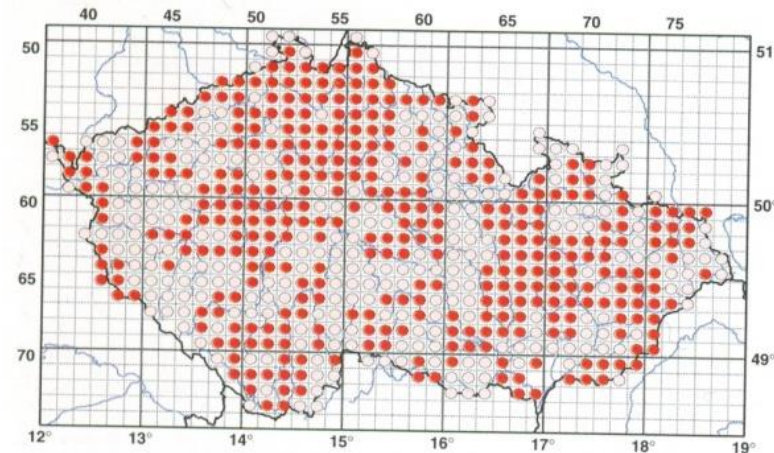

By U0045269 - Own work, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=66301850>

- od 18. století významné **rozšíření luk**

Mezofilní ovsíkové louky

- od nížin do podhůří
- obsahy živin i vlhkost „mezofilní“
- přechody porostů od **ovsíku vyvýšeného** (živinami dobře zásobené půdy) ke **kostravě červené** (chudší půdy podhorských oblastí)
- pravidelná seč, příležitostná pastva
- po celém území ČR

Mezofilní ovsíkové louky (T1.1)

Svaz *Arrhenatherion elatioris*

Druhové složení:

Dominanty -**ovsík vyvýšený** (nížiny), **kostrava červená**, psineček tenký, tomka vonná, trojštět žlutavý (podhorské louky), dále-srha říznačka, kostrava luční, medyněk vlnatý, lipnice luční, byliny rodů pcháč (*Cirsium*), kakost (*Geranium*), jetel (*Trifolium*)

Arrhenatherum elatius
Ovsík vyvýšený
Gewöhnlicher Glatthafer

Dactylis glomerata
Srha laločnatá
Gewöhnliches Knaulgras

***Leucanthemum vulgare* agg.**
Kopretina bílá
Magerwiesen-Margerite

Trifolium pratense
Jetel luční
Wiesenklee

Lathyrus pratensis
Hracher luční
Wiesen-Platterbse

Galium album
Svízel bílý
Weißes Labkraut

Leontodon hispidus
Máchelka srstnatá
Steifhaariger Löwenzahn

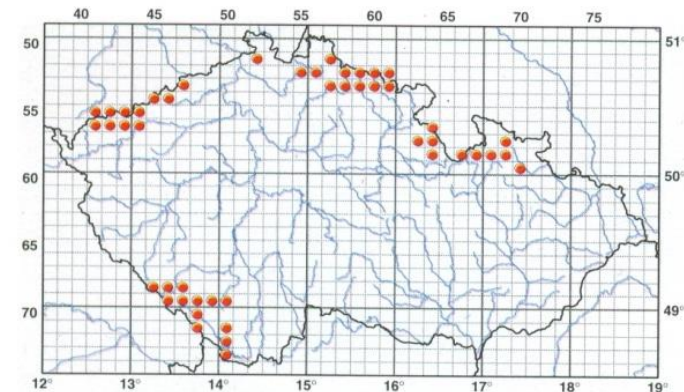
Centaurea jacea
Chrpa luční
Wiesen-Flockenblume

Veronica chamaedrys
Rozrazil rezekvítek
Gamander-Ehrenpreis

Horské trojštětové louky

- obsahy živin i vlhkost „mezofilní“
- okolo 600 m n. m. až po horní hranici lesa, středně bohaté na živiny
- hnojení a vápnění – jinak přechod ke smilkovým trávníkům
- okolí horských sídel v okrajových pohoří Českého masivu, ve východních Sudech je výskyt omezený (**nejhojnější v Alpách**)
- pravidelná seč, příležitostná pastva
- po celém území ČR

Horské trojštětové louky (T1.2)

Svaz *Polygono bistortae-Trisetion flavescens*

Druhové složení:

Dominanty - psineček tenký, k. červená, tomka vonná, trojštět žlutavý, rdesno hadí kořen (*Polygonum bistorta*), kakost lesní (*Geranium sylvaticum*), koprník štětinolistý (*Meum athamanticum*), zvonečník černý (*Phyteuma nigrum*), řeřišničník Hallerův (*Cardaminopsis halleri*)

Trisetum flavescens
Trojštět žlutavý
Wiesen-Goldhafer

Festuca rubra
Kostřava červená
Gewöhnlicher Rot-Schwingel

Geranium sylvaticum
Kakost lesní
Wald-Storchschnabel

Bistorta officinalis
Rdesno hadí kořen
Schlangen-Knöterich

Arabidopsis halleri
Řeřišničník Hallerův
Hallersche Schaumkresse

***Alchemilla* spp.**
Kontryhel
Frauenmantel

Cirsium heterophyllum
Pcháč různolistý
Verschiedenblättrige Kratzdistel

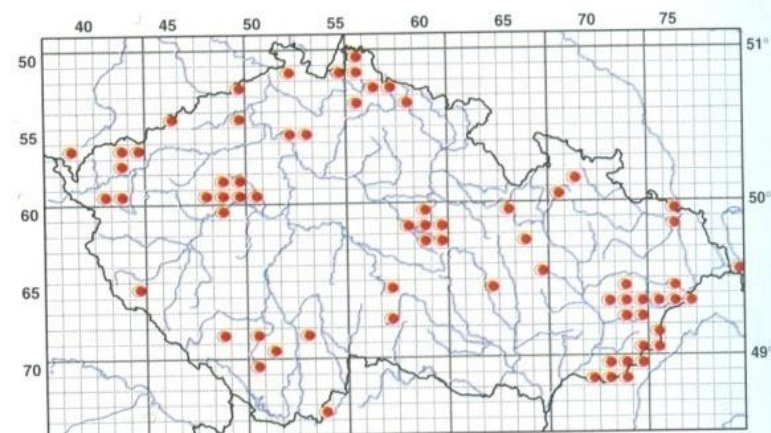
Meum athamanticum
Koprník štětínolistý
Bärwurz

Silene dioica
Silenka dvoudomá
Rote Lichtnelke

Poháňkové pastviny

- obsahy živin i vlhkost „mezofilní“, a) živinově bohatší v nížinách až podhorské oblasti s **jílkem vytrvalým**, b) karpatské **psinečkové pastviny** – podhorské oblasti až hory (jalovec)
- v katalogu biotopů je doporučována extenzivní pastva - ale je nutná intenzivní
- roztroušeně celá ČR, nížiny až pod. oblasti, vyhýbají se vyšším horským polohám

Poháňkové pastviny (T1.3)

Svaz *Cynosurion cristati*

Druhové složení:

Dominanty – trávy-psineček tenký, poháňka hřebenitá, srha říznačka, kostřava luční, jílek vytrvalý, lipnice luční, trojštět žlutavý; byliny- *Achillea millefolium*, *Bellis perennis*, *Carum carvi*, *Euphrasia rostokoviana*, *Hypochoeris radicata*, *Plantago major*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Taraxacum*
Dále byliny trnité a jedovaté- *Cardus* spp., *Cirsium* spp., *Rumex* spp.

Juniperus communis, Bílé Karpaty (Katalog biotopů ČR)

Cynosurus cristatus
Poháňka hřebenitá
Wiesen-Kammgras

Lolium perenne
Jílek vytrvalý
Deutsches Weidelgras

Bellis perennis
Sedmikráska chudobka
Gänseblümchen

Plantago lanceolata
Jitrocel kopinatý
Spitzwegerich

Scorzoneroideis autumnalis
Máchelka podzimní
Herbst-Schuppenlöwenzahn

Trifolium repens
Jetel plazivý
Weißklee

Prunella vulgaris
Černohlávek obecný
Kleine Braunelle

Veronica serpyllifolia
Rozrazil douškolistý
Quendel-Ehrenpreis

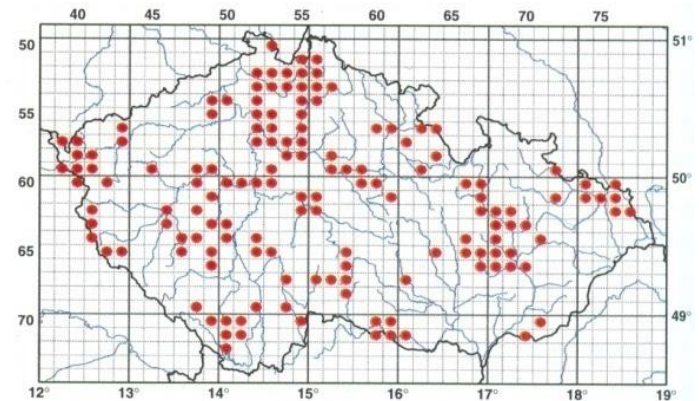
Taraxacum officinale
Pampeliška
Gewöhnlicher Löwenzahn

Výškový gradient výskytu ovsíkových a trojštětových luk a poháňkových pastvin

Aluviální psárkové louky

- **čerstvě vlhké louky** v zaplavovaných částech říčních a potočních náplavů na hlubokých **živinami dobře zásobených půdách**, 1) nížiny (a) záplavy-psárka luční, (b) nepřeplavované půdy-medyněk vlnatý), 2) podhory až hory (metlice trsnatá)
- roztroušeně celá ČR, větší plochy vzácně podél neregulovaných potoků a řek

Aluviální psárkové louky (T1.4)

Svaz *Alopecurion pratensis* (nově svaz *Deschapsion cespitosae* je širší, Chytrý et al.,)

Druhové složení:

Dominanty – trávy-psineček výběžkatý, psárka luční, metlice trsnatá, pýr plazivý, medyněk vlnatý; vlhkomilné byliny- *Chaerophyllum aromaticum*, *C. bulbosum*, *Glechoma hederacea*, *Potentilla reptans*, *Ranunculus repens*, *Rumex obtusifolius*, *Urtica dioica*

Mechové patro chybí.

Alopecurus pratensis
Psárka luční
Wiesen-Fuchsschwanz

Deschampsia cespitosa
Metlice trsnatá
Rasen-Schmiele

Carex hirta
Ostřice srstnatá
Behaarte Segge

Poa trivialis
Lipnice obecná
Gewöhnliches Rispengras

Holcus lanatus
Medyněk vlnatý
Wolliges Honiggras

Geranium pratense
Kakost luční
Wiesen-Storchschnabel

Ranunculus repens
Pryskyřník plazivý
Kriechender Hahnenfuß

Glechoma hederacea
Popenec obecný
Gundermann

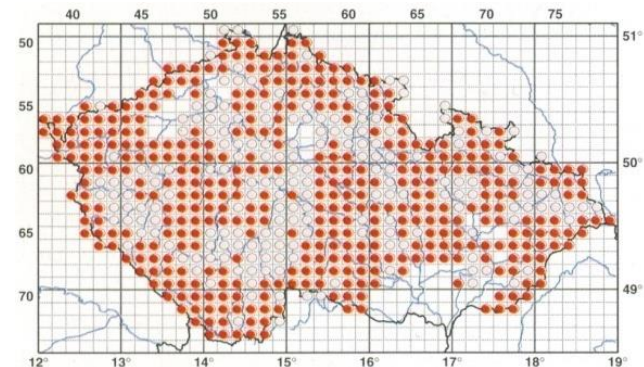

Syphytum officinale
Kostival lékařský
Echter Beinwell

Vlhké pcháčové louky

Svaz *Calthion palustris* - podsvaz *Calthenion palustris*

- podmáčené glejové půdy v údolích potoků, menších řek a prameništ' , hladina podzemní vody je trvale vysoká, ale ne trvalé zaplavení ani vysušení
- Roztroušeně celá ČR, nížiny až hory, extenzivní obhospodařování podél přirozených toků

Vlhké pcháčové louky (T1.5)

Svaz *Calthion palustris* - podsvaz *Calthenion palustris*

Druhové složení:

Dominanty – traviny-psineček psí, kostřava luční, k. červená, lipnice bahenní, *Carex acuta*, *C. acutiformis*, *C. cespitosa*, *Juncus efusus*, *Scirpus sylvaticus*; širolisté byliny- *Bistorta major*, *Angelica sylvestris*, *Caltha palustris*, *Cirsium canum*, *C. heterophyllum*, *C. oleraceum*, *C. palustre*, *C. rivuale*, *Trollius altissimus*

Mechové patro do 10%

Mohou být i druhy ze smilkových trávníků, bezkolencových luk, rašelinných luk, horských trojštětových luk

1) Český masiv – a) mezotrofní vegetace s pcháčem zelinným, b) oligotrofnější vegetace s pcháčem bahenním; 2) karpatská oblast pcháč potoční; 3) podhorské oblasti pcháč různolistý, 4) těžké půdy pcháč šedý

Caltha palustris
Blatouch bahenní
Sumpfdotterblume

Cirsium palustre
Pcháč bahenní
Sumpf-Kratzdistel

Ranunculus acris
Pryskyřník prudký
Scharfer Hahnenfuß

Cardamine pratensis
Řeřišnice luční
Wiesen-Schaumkraut

Myosotis palustris
Pomněnka bahenní
Sumpf-Vergissmeinnicht

Lotus pedunculatus
Štírovník bažinný
Sumpf-Hornklee

Geum rivale
Kuklík potoční
Bach-Nelkenwurz

Lychnis flos-cuculi
Kohoutek luční
Kuckucks-Lichtnelke

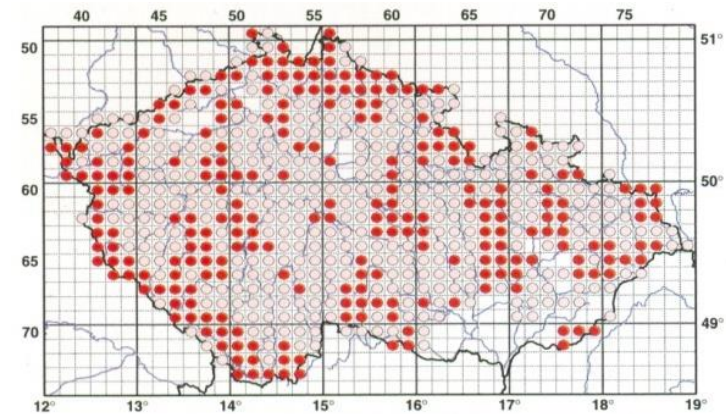

Dactylorhiza majalis
Prstnatec májový
Breitblättriges Knabenkraut

Vlhká tužebníková lada

Svaz *Calthion palustris* -podsvaz *Filipendulenion*

- vlhké půdy dobře zásobené živinami podél potoků, menších řek a pramenišť , v jarních měsících zaplavovány, vzniká z vlhkých pcháčových luk ponechaných ladem
- roztroušeně celá ČR, nížiny až hory, kromě nejteplejších oblastí

Vlhká tužebníková lada (T1.6)

Svaz Calthion palustris -podsvaz Filipendulenion

Druhové složení:

Často mono-dominanty tužebníku jilmového, kakostu bahenního a vrbiny obecné, – traviny-psárka luční, *Carex acuta*, *C. acutiformis*, *C. cespitosa*, *Juncus efusus*, *Scirpus sylvaticus*; širolisté byliny- *Caltha palustris*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Cirsium heterophyllum*, *C. oleraceum*, *Crepis paludosa*, *Epilobium hirsutum*

Mechové patro málo nebo chybí

Filipendula ulmaria
Tužebník jilmový
Echtes Mädesüß

Scirpus sylvaticus
Skřípina lesní
Wald-Simse

Angelica sylvestris
Děhel lesní
Wald-Engelwurz

Lysimachia vulgaris
Vrbina obecná
Gewöhnlicher Gilbweiderich

Galium uliginosum
Svízel slatinný
Moor-Labkraut

Crepis paludosa
Škarda bahenní
Sumpf-Pippau

Cirsium oleraceum
Pcháč zelinný
Kohl-Kratzdistel

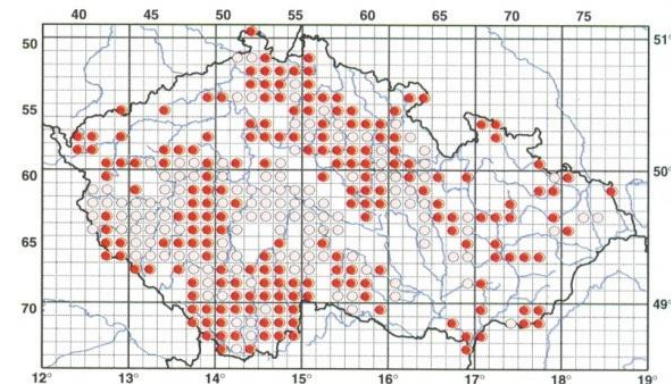
Lythrum salicaria
Kyprej vrbice
Gewöhnlicher Blutweiderich

Equisetum sp.
Přeslička
Schachtelhalm

Střídavě vlhké bezkolencové louky

- extenzivní obhospodařování, střídavě vlhké, nehnojené, oglejené půdy **se silně kolísající hladinou podzemní vody**. Chudé až středně bohaté půdy. Vyšší terasy údolních niv potoků a řek, podmáčené svahové polohy, obvody rašelinišť, odvodněná rašeliniště.
- roztroušeně až vzácně celá ČR, nížiny až hory

Střídavě vlhké bezkolencové louky (T1.9)

Svaz *Molinion caeruleae*

Druhové složení:

Středně vysoké, zapojené luční porosty s bezkolencem rákosovitým a modrým a travinami: metlice trsnatá, kostřava luční, k. červená, medyněk vlnatý, sítina rozkladitá, lipnice luční, l. obecná; byliny diagnostické **pro střídavě zamokřené půdy**: bukvice lékařská, svízel severní pravý, olešník kmínolistý, srpice barvířská, komoráč olešníkovitý, čertkus luční. Vyskytují se i druhy vlhkých luk a smilkových trávníků. V jižních a jihozápadních Čechách *Spirea salicifolia*. Mechové patro 10-40%.

Molinia caerulea
Bezkolenec modrý
Blaues Pfeifengras

Succisa pratensis
Čertkus luční
Gewöhnlicher Teufelsabbiss

Achillea ptarmica
Rebříček bertrám
Sumpf-Schafgarbe

Betonica officinalis
Bukvice lékařská
Echte Betonie

Selinum carvifolia
Olešník kmínolistý
Kümmelblättrige Silge

Sanguisorba officinalis
Krvavec toten
Großer Wiesenknopf

Laserpitium prutenicum
Hladýš pruský
Preußisches Laserkraut

Potentilla erecta
Mochna nátržník
Blutwurz

Colchicum autumnale
Ocún jesenní
Herbstzeitlose

Calthion

Molinion

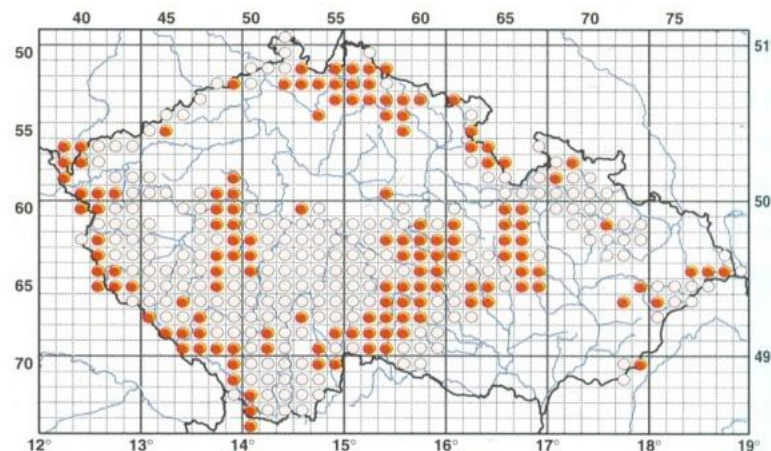
Cnidion

Alopecurion

Vlhkostní gradient

Podhorské a horské smilkové trávníky

- pastviny, nebo jednosečné **louky kyselých a málo produktivních půd**, většinou na písčité zvětrávajících substrátech, sušší svahové polohy i střídavě vlhká místa, obvody rašelinišť, méně typické a chudší na odvodněných rašeliništích. Podhorské až horské oblasti, ale ve srážkově bohatších oblastech s živinami chudými půdami i v nižších polohách.
- roztroušeně celá ČR, nížiny až hory

Podhorské a horské smilkové trávníky(T2.3)

Svaz *Violion caninae*

Druhové složení:

Traviny: smilka tuhá, trojzubec poléhavý, kostřava červená, kostřava ovčí.... ;
byliny: svízel nízký, s. hercynský, všivec lesní, bedrník obecný, vítod obecný,
hadí mord nízký, mateřídouška vejčitá, violka psí

Nardus stricta
Smilka tuhá
Borstgras

Agrostis capillaris
Psineček obecný
Rotes Straußgras

Arnica montana
Prha arnika
Echte Arnika

Danthonia decumbens
Trojzubeček poléhavý
Dreizahn

Polygala vulgaris
Vítod obecný
Gewöhnliche Kreuzblume

Galium saxatile
Svizek hercynský
Harzer Labkraut

Hieracium pilosella
Jestřábník chlupáček
Kleines Habichtskraut

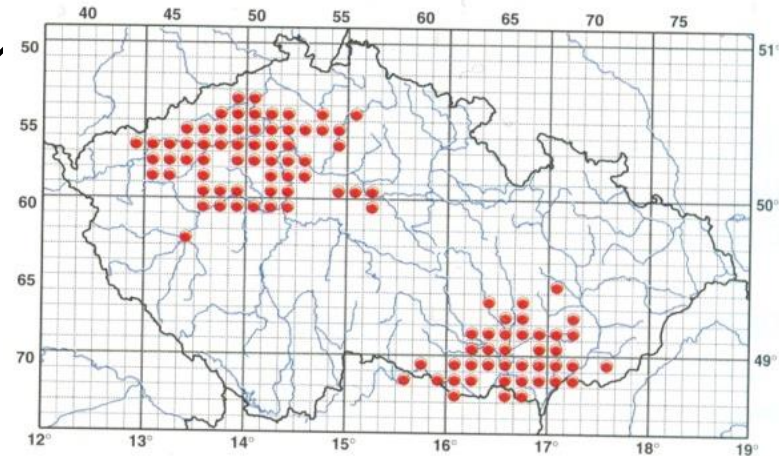
Carlina acaulis
Pupava bezlodyžná
Silberdistel

Veronica officinalis
Rozrazil lékařský
Echter Ehrenpreis

Úzkolisté suché trávníky

- výslunné svahy, zpravidla na **bazických horninách** (vápence, vápnité pískovce a slepence, spraše, sprašové hlíny, čedič).
Většinou – sekundární vegetace na místech **původních teplomilných doubrav**, v minulosti užívaných jako ovčí pastviny
- **hodně druhů má kontinentální areál (zde západní výskyt)**
- České středohoří, dolní Poohří, Český kras a okolí Prahy, Křivoklátsko, Moravský kras, Pavlovsk

Úzkolisté suché trávníky (T3.3)

Svaz *Festucion valesiaca*

Druhové složení: nízké trávníky s dominancí trsnatých travin kostřavy walliské, ostřice nízké, kavylu vláskovitého nebo péřitých druhů kavylů (k. Ivanův, k. sličný,....), + kostřava žlábkatá – v oblastech s relativně chladnějším a vlhčím klimatem, + další vytrvalé druhy bylin a trav (porosty obvykle druhově bohaté)

Ohrožení: neobhospodařování pozemků
+ spad atmosférického dusíku a následná expanze trav ovsíku vyvýšeného a třtiny křovištní

+ zarůstání invazními dřevinami

Obhospodařování:

Odstraňování dřevin, pastva ovcí a koz

kostřava walliská

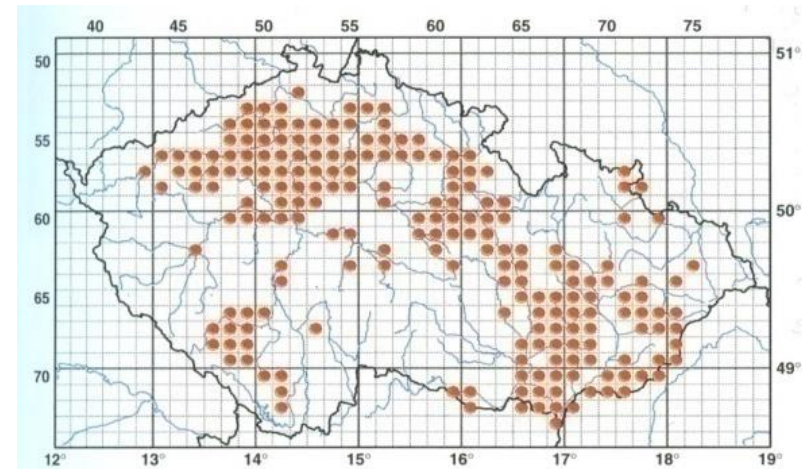
kavyl Ivanův

kostřava žlábkatá

Širokolisté suché trávníky

- většinou na mírných svazích zpravidla orientovaných k jihu, půdy jsou středně hluboké na měkčích bazických horninách (sedimentární horniny (bílá stráně), opuka, flyš), v **extenzivně** spásaných nebo neobhospodařovaných porostech se jako dominanta zpravidla uplatňuje **válečka prapořitá** (*B. pinnatum*), v **sečených** častěji převládá **sveřep vzpřímený** (*B. erectus*)
- **subatlantské druhy** (západ *B. erectus*, u nás *B. pinnatum*)
- České středohoří, dolní Poohří, okolí Prahy a Český kras, Křivoklátsko, Potaví, Moravský kras, okolí Brna, Bílé Karpaty,

Širokolisté suché trávníky (T3.4)

Svaz *Bromion erecti*

Druhové složení:

Zapojené až mezernaté teplomilné trávníky s dominancí trav: válečka prapořitá, sveřep vzpřímený, kostřava žlábkatá.

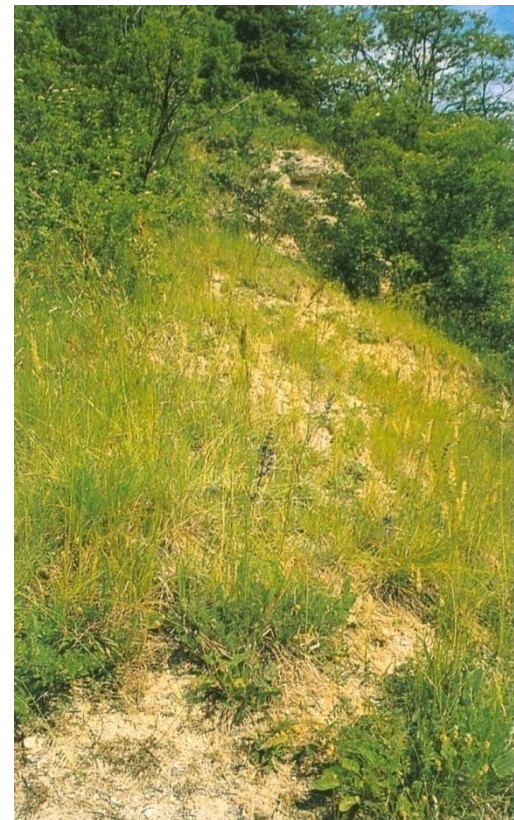
Často druhově bohaté, s větším zastoupením širokolistých vytrvalých bylin jako např.: chrpa čekánek, tužebník obecný, svízel syřišťový, jehlice trnitá, jitrocel prostřední, pryskyřník mnohokvětý, šalvěj luční, jetel horský.

Např. v Bílých Karpatech - četné druhy vstavačovitých.

Mechové patro - nízká pokrývnost.

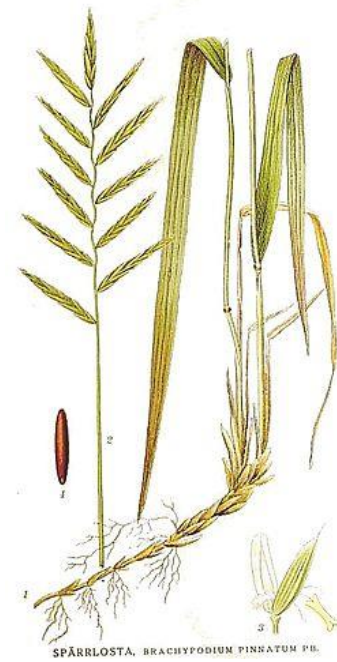
Ohrožení: **1)** Neobhospodařování pozemků, **2)** spad atmosférického dusíku - druhově chudé porosty s dominancí válečky prapořité, **3)** invazními dřevinami (trnovník akát, kustovnice cizí), nebo hlohy, růže a trnky.

Obhospodařování: Odstraňování dřevin, alespoň jednou za dva roky sečení, v některých typech možná i jarní pastva.

válečka prapořitá

sveřep vzpřímený

Úzkolisté suché trávníky

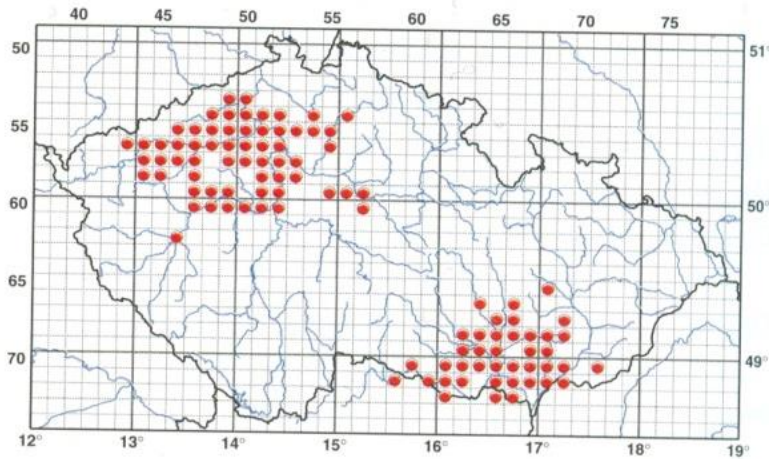
X

Širokolisté suché trávníky

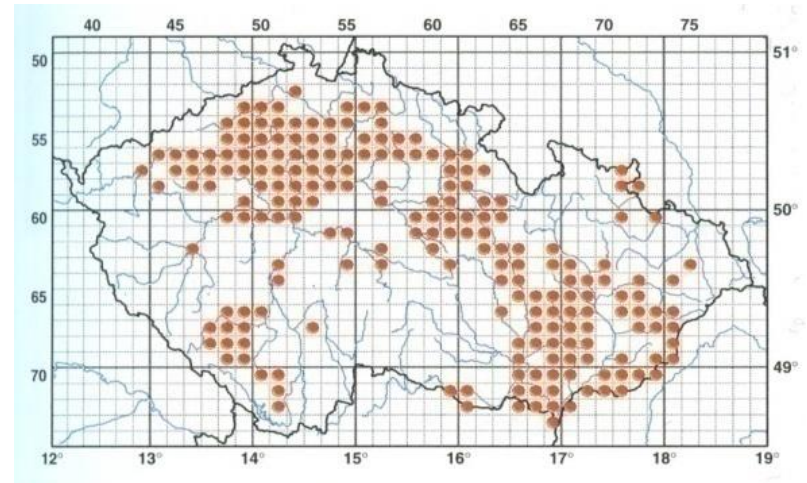
- reliktní druhy kontinentálních stepí

X

- subatlantské druhy

X

Použitá literatura:

